

Μετα-Ψυχολογία
171η Συνάντηση
Βασίλειος Μαούτσος

18/09/12

Μεταψυχολογικό Σεμινάριο

‘Ινστιτούτο Κλασικής Ψυχανάλυσης’

‘Introductory Lectures on Psycho-Analysis’, 1916, Τόμος XV

“Parapraxes”

1η Συνάντηση

Ο Freud αποφασίζει να κάνει μία συνολική ανασκόπηση του έργου του ύστερα από τριάντα χρόνια δουλειάς και έχοντας επιτέλους στη δεδομένη χρονική στιγμή μιλήσει ‘μεταψυχολογικά’ στον Τόμο XIV και χωρίς ενδοιασμούς. Το κάνει υπό μορφή διαλέξεων σε ένα ακαδημαϊκό χώρο, με τεράστια εμπιστοσύνη στον εαυτό του, λέγοντας σε όσους έχουν έντονες αμφιβολίες για την ψυχανάλυση ότι πιθανόν να μη χρειάζεται να ‘ξανάρθουν’ για την επόμενη ομιλία του αφού άλλωστε αυτοί οι οποίοι ‘καταλαβαίνουν ψυχανάλυση’ είναι τόσο ‘λίγοι’.

Με σαφήνεια ο Freud δηλώνει εμμέσως ότι η ψυχανάλυση είναι μία τόσο απλή υπόθεση που εξ αιτίας της παγκοσμιοτήτας του ανθρωπίνου μπλεγμένου ιδιώματος απευθύνεται *μόνον* στους πολύ λίγους που έχουν αντιληφθεί αυτή την ανάστροφη πορεία των πραγμάτων. Την αποδεικνύει δε αυτή του την προσέγγιση με τον πλέον πρακτικό τρόπο: αρχίζει να μιλάει στο ακροατήριό του σαν να μιλάει σε απαίδευτους πολίτες – ίσως και νεαρής ηλικίας άτομα – λέγοντας τους σχεδόν αυταπόδεικτα πράγματα. Προσδοκά ότι μέσω της γνώριμης μεθόδου των εαυτο-ερωτησεων-απαντήσεων του σε λίγο θα αρχίσουν να του φέρνουν τις γνωστές πλέον σ’ αυτόν αντιρρήσεις τους. Δεν υπάρχει ίχνος υπεροψίας σ’ ότι λέει. Γνωρίζει ο ίδιος τι είχε περάσει την εποχή του «Σχεδίου» του και δεν ξεχνά ποτέ ότι το πιο φυσικό πράγμα είναι η έγερση αντιρρήσεων μόλις το ανθρώπινο μυαλό πλησιάζει τον χώρο του ‘*ασυνειδήτου*’. Είναι ένας χώρος που χρειάζεται πολύ προσοχή όταν κάποιος γνωρίζει πόσο αυτόματα λειτουργεί! Αυτός ο ‘*αυτοματισμός*’ που εξ αιτίας της ‘*αρχής της αδράνειας*’ (Τόμος I) και των προεκτάσεών της είχε αποτελέσει την μεγαλύτερή του δυσκολία στο να αντιληφθεί ότι ο διανοουμενισμός, η ανεπαρκής χρήση των ‘*λέξεων*’, η επιστημονοφιλία αποτελούν αξιόπεραστες παγίδες για την κλινική πράξη δεν ήθελε να προσποιηθεί ότι δεν τις γνώριζε και ότι αυτός ήταν διαφορετικός από το ακροατήριό του.

Βήμα-βήμα με παραδείγματα και μικρο-αστειάκια ο Freud τους μιλάει για τα ‘*λαθάκια*’ τους. Άλλοτε μικρά ‘*λάθη της γλώσσας*’, άλλοτε της ‘*μνήμης*’, άλλοτε των ‘*κινήσεων των μυών*’ τους. Δεν πιστεύει ότι θα πεισθούν, όμως αυτή του ακριβώς η προσέγγιση θα τους κάνει να προβληματισθούν έντονα, αφού η επιστημονική και λογική ανάλυση που σκοπίμως επιχειρεί να κάνει επί διαφόρων βαθέων νευρολογικών θεωριών βρίσκεται σε σχέση απέραντης αθωότητας και άρνησης του βιωματικού ‘*ασυνειδήτου*’ ενός εκάστου των παρευρισκομένων. Υπενθυμίζει σε όλους ότι τους μιλάει για κάτι πολύ γνώριμο που τους ταλαιπωρεί αλλά δεν μπορούν να ξεφύγουν εύκολα απ’ αυτό όσο κι’ αν το προσπαθούν – *μόνον ‘αντιρρήσεις’* μπορούν να εγείρουν!

Στις δύο πρώτες ομιλίες του περί των ανωτέρω ‘*παραπράξεων*’ ο Freud τονίζει την ντετερμινιστική ύπαρξη του ‘*ασυνειδήτου*’ στο πλαίσιο που μόλις ανεφέρθη. Δεν αναφέρεται στη ‘*σεξουαλικότητα*’ παρά *μόνον* ακροθιγώς. Η ιδέα της ‘*σεξουαλικότητας*’ βρίσκεται εντός του χώρου της ομιλίας του ως η ‘*δεύτερη*’ *μεγάλη ‘δυσκολία*’ της κατανόησης της ψυχανάλυσης. Όμως, στο πλαίσιο των ‘*Εισαγωγικών*’ του ψυχαναλυτικών εννοιών δεν του επιτρέπεται να πει τίποτα που το ακροατήριό του θα μπορέσει να το απορρίψει αβασάνιστα. Συνεπώς, θα περιμένουμε ότι σίγουρα με τον τρόπο που εισήγαγε την έννοια του ‘*ασυνειδήτου*’ ως αιτία όλων των τόσο μικρών αλλά καθοριστικών ‘*λαθών*’, σε λίγο θα εισάγει και την έννοια της ‘*σεξουαλικότητας*’ που και πάλι θα αφορά *μόνον* όσους μπορούν να την δουν μέσα τους.